

TELEGRAFUL ROMAN.

Are Martia, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru streinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47.

Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 30.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr pentru fie-care publicare.

Sibiu, 11 Decembre 1885.

S'a făcut multă vorbă la timpul seu cu proclamațiunea irredentă, care era să scoată din țipini porțile statului nostru. S'a făcut multă vorbă la adresa noastră a românilor, și vorbelor au urmărit faptele. S'a pornit o formală inchișițiune contra noastră, s'au făcut mai multe arestări și ca cei mai mari făcători de rele oameni nevinovați zac și astăzi în temnițe, tot din cauza acestei irredente.

Diariștica maghiară și-a făcut cal de bătaie din irredentă și a dat năvală asupra românilor, alarmând lumea, încât creerii mai înferbentați vedeau flacări pretutindenea.

Era anul 1848 în perspectivă.

Cercurile politice dela noi încă n'au rămas ne-mișcate.

Regimentul 82 a trimis un contingent de trupe în munții apuseni.

Erau toate bine întocmite spre a se putea provoca o mișcare între români.

Și românul blând din fire a răbdat insulta ce i se face în loialitate și a sa iubire de patrie, a răbdat, căci scie că nu aceasta a fost prima, și nu ea va fi ultima insultă de acest soi.

Un diariu din Budapesta în numărul de Dumineca trecută publică o corespondență din Cluș, care ne privește tare de aproape pre noi români.

Diariul acesta este „Budapesti Hirlop”. Diariul este unul dintre cele mai rabiate când e vorba de a lovi în români, și locul de unde e trimisă corespondența încă ocupă primul loc între orașele cele mai rabiate, încât e să fie vorba de mania maghiarisirăi.

Eată ce scrie acest diariu:

Turburările din părțile ardelene.

Pe basa cercetărilor întreprinse și terminate deja, se pot judeca mai serios turburările escat în părțile ardelene în urma proclamațiunilor irredentei române, aduse pe furii din România.

Istoria Transilvaniei ne dă bogate experiențe în această tristă afacere, de aici iritațiunea cea mare, de aici frica, de câte-ori se întâmplă vre-o disordine mai mare. Articlii de diare basate pe asemenea temeri, vorbeau de revoluțiune, de omoruri și tăciunării în urma irredentei. Organele publice spre vindecarea rēului și liniștirea spiritelor au luat măsurile cele mai strașnice. Aceste mēsurile strașnice au înflăcărat încredere și au prevenit rēului la tot cazul.

Contra popilor valachiuși în Murēș-Oșorhei în urma proclamațiunii la cercetare, nu s'a adevărit nimica. Ei au primit proclamațiunile pe postă, după cum le-au primit mai

mulți, chiar și unii din partida guvernamentală. (De pildă Tisza. Red. T. R.)

Afacerea cu dinamitul din comitatul Alba-inferioară n'are nici un colorit mai serios, deoarece ce s'a mai întemplat, ca oamenii să fure dinamit spre a putea prinde pești. N'a avut deci această afacere nici o legătură cu irredenta.

Mai suspectă ar fi să fie bătaia din crișma dela Vidol dintre Trăscăieni și Ocolišeni, însă investigațiunea întreprinsă a vărsat și aici destulă lumină. Arestările după închieierea investigațiunii au fost eliberați, și cercetarea contra lor se face numai pentru deteriorarea de avere streină.

În această crișmă au dat la sfadă ungerii cu românii, și din sfadă au ajuns la bătaia; Trăscăienii o au luat la sănătoasă fără nici o apărare; românii au rămas în crișmă și judele a stricat unele obiecte, ce i stăteau în cale, apoi după ce s'a resuflat, a mers acasă. S'a constatat în urmă, că românii au fost cei insultați. Irredenta n'a avut nici o legătură cu această afacere.

Atacul contra scriitorului din Murēș-Ludoș este crimă hoțască, însă e comisă de niște servitori, cari n'au avut cunoștință de mișcările irredentiste, căci ei aproape întreagă vieața și-o au petrecut pe câmp ca păstori. Cercetarea nu s'a putut termina, deoarece Komáromy din cauza ranelor sale încă nu poate fi luat la interogatoriu.

Causa cu cantorul din Cluș, după cât sciu, încă nu e decisă definitiv. Judecătoria cercuală l-a condamnat la 8 zile închisoare pentru amenințare, el însă a apelat.

După-cum se aude nu de mult s'a pus în lucrare o cauză de proces a irredentei. În Ceagz au ars supraedificiele a doi economi unguri — se susține că focul a fost pus. Solgăbirul a avut neprecugetarea și a raportat fără nici o judecare și fără a avea indicii, că s'a pus foc în urma irredentei.

S'a făcut strașnică cercetare la fața locului. Comisiunea a aflat, că economii unguri locuind între români, casele românilor tocmai așa au fost periclitate, ca și cele ale ungerilor. Resultatul acestei cercetări altcum nu se poate încă proci.

După cele espuse și după cunoștințele mele în procesele pentru lățirea irredentei sau participare la aceea în Ardeal, nu s'a adus nici o sentență condamnatoare; investigațiunile de până acuma n'au putut constata nici o participare a românilor.

Ar fi de dorit ca românii nostri din părțile ardelene prin ținuta lor patriotică să alunge chiar și posibilitatea bănuielei.

Revista politică.

Asupra problemei, ce are să rezolve comisiunea militară internațională pe câmpul de

rēsboi, „Politische Correspondenz” primesce următoarele împărțări din Paris:

„Comisiunea are să vină la hotărîrea, că sērbii trebuie să înceapă cu evacuarea districtului Vidinului, ear după ei au să urmeze bulgarii, evacuând într'un restimp anume prescris de comisiune, teritoriul ocupat al Pirotului. Această basă, din care are să mēnece comisiunea la hotărîrile ei e recunoscută ca bună din toate părțile, ca una care considerând succesele și a unora și a celorlalți, va conduce la o deslegare multămitoare pentru ambele părți.”

Diariul din Petersburg „Le Nord,” care trece de bine informat în cercurile guvernamentale, vorbind despre cestiunea uniunii bulgare, espune într'un mod de tot caracteristic, că agresiunea sērbilor a înlesnit foarte mult drumul spre efeptuirea acestei uniri, oferind o basă sigură pentru recunoascerea ei.

Poarta a adresat principelui Alecsandru o notă, în care îi recomandă acestuia, ca să nu se mai opună evacuării reciproce, care este singurul mod de deslegare a cestiunei. Dacă va urma principele acestui sfat, armistițiul va fi în curēnd efeptuit, ear cât pentru pace, Poarta a promis, că onoarea armelor bulgare va fi pe deplin considerată.

Situația în Anglia devine tot mai delicată.

O cestiune de mare însemnătate este obiectul discutiunilor celor mai infocate. Și această cestiune este întrebarea, că oare are de gând într'adevăr Dl Gladstone să se unească cu Parnell și făcēndu-i concesiuni, să-și dea învoierea pentru crearea unui parlament provincial, care să aibă controla absolută în toate afacerile interne ale Irlandei.

Idea, că un bărbat de stat englez și liberal, poate să fie în stare de a jertfi unitatea țerei reînfințând parlamentul ir., — li se pare englesilor atât de grozavă, încât ei cu toată probabilitatea faimei, nici ași n'o vor să creadă.

„Times” susține, că Gladstone și-a înaintat deja programa sa reginei, care ar fi și comunicat-o deja ministrilor sei. „Pall Mall Gazette” combate în modul cel mai rēstit această scire, dar mai toate celelalte jurnale sunt de părerea lui „Times,” și ași se ridică un torent întreg de atacuri în contra lui Gladstone, astfel cum nu i s'a mai dat ocazie s'o audă în lunga sa carieră diplomatică.

„Correspondența,” organul ministerial din Spania, se dăce autorisat a declara, că nici un liberal nu s'a gândit vre-o dată la un proiect de căsătorie regală, pentru reconcilierea lui Don Carlos cu familia domnitoare, prin unirea lui Don Jaime cu prin-

FOIȚA.

Cerbul.

— Poveste de I. Pop Reteganul. —

(Inchiere.)

Nu trecu însă multă vreme și nimeriră pe acolo nescai vânători, cu căpăi și cu ogari, cum umblă ei. Căpăii și ogarii dau năvală asupra cerbului, dar el nu fuge din loc, ci se apără, mai cu picioarele, mai cu coarnele. Vânătorii vedēnd că cerbul nu fuge din loc, numai se apără de căni, nu pușcară în el, ci merșeră mai aproape, că nu veduseră nici când drag de cerb ca acela cu coarne de aur. Adecă dacă ajunseră lângă căpiță, vedură că cerbul are în coarne o fune de pēr de aur și că funea duce cu un capēt în căpiță. Desfăcură fēnul, adecă acolo dormia ca dusă o fată frumoasă, cu pēr de aur, cu haine de solzi de pesce, și ținēnd în mână capētul funei, cu carea era legat cerbul. Mult se minunară și de cerb, mai mult însă de fată, credeau că ved chiar pe țina codrului. Dar ea se deșteptă în lătratul cănilor și în vorba vânătorilor și i era cam frică, unde se vedu ocolită de atâta vânători armați și de o droaiă de căni. — Nu te teme, draga mea, spune-ne cine esci, de unde vii, unde mergi, și cum

ai ajuns aci cu cerbul acesta după tine: spune-ne, că nici un rēu nu ți s'a întâmpla, că eu sunt mai mare pe aici, eu sunt craiul cel tēnēr, feciorul împăratului. Și i spuse apoi Tiriana toată întâmplarea, vedeți dvoastră, chiar precum vi-o spusei și eu, i spuse cum au rămas orfani de mamă, cum tată-s'o luă de muiere la îndemnul lor pe lelea Sofe, cum apoi la învēțul maștiră-sa tată-so i dudui, adecă i făcu pierduți prin pădure, cum apoi ei au trăit atâta vreme, ear când era mai să iasă la largul, cum se făcu Tirion cerb.

Și ascultă craiul cu mare băgare de samă vorbele ei, apoi i dīse: draga mea, vino cu noi la curțile mele, te voi îmbrăca ca pe o împărăteasă, te fac muierea mea, ear de cerb voi grijă ca de un frate, fiind-că el va fi cumnatul meu.

Și merșeră toți la curțile craiului, cine nu crede — nu asculte, că eu nu fac pe nime cu tăria să asculte, nici să creadă, dar mie deie-mi pace să o mințesc până în capēt, cum se duculesce; și merșeră adecă la curțile craiului, acolo o îmbrăcară ca pe o împărăteasă și se cunună cu craiul cel tēnēr. Cerbului i făcură loc într'o livade frumoasă, și era vesel și el, de binele în care ajunsese soru-sa.

Dar a lāsāt Dđeu

După bine s'aștepti rēu!

Abea trecură câteva sēptēmāni și craiul trebui să meargă în țară, să vadă de afacerile țerei. Cră-

iasa rămase numai singură acasă, adecă nu chiar singură, cu o froaie de țigan, care trāsese nădejde să se facă ea crăiasă, bat-o inștanțele holă spurcată, ce gārgăuni i umblasă ei prin cap, să se facă crăiasă; destul că rămase crăiasa numai cu țiganca acasă. Țiganca hamișe și celancă, ca toți țiganii, începū a arăta crăiesei câte toate, și a-i spune câte verđi uscate, de gāndeai că-i o meliță. Odată o chiemă pe crăiasa în grădină, să-i arete lacul. Acolo se pun într'o luntre și — ce face hāranca, ce nu face, că rēstoarnă luntrea, și crăiasa cade în lac și se tot cufundă, că țiganca pe nesimțite îi legase o peatră de moară de grumați. După aceea merșe în palat și se îmbracă în hainele crăiesei.

Dar din fundul lacului eșă un glas bulbucind prin undele lacului.

Frate, frate Tirioane

Vino bag'a tale coarne

Toema 'n fundul āstei ape.

Unde soru-ta se înecă,

Că peatra rēu o apasă,

Și-i sdrucesce a ei oasă,

Iar apa o năbușesce,

Frate, frate te grăbesce,

De moarte o mântuiesce!...

Și cerbul bine audia, dar nu-i putea ajuta nimic, că și el era legat de un stēlp de peatră, il legase țiganca, deci i rēspunde soru-sa în cāntec:

cipesa Mercedes. Toți oamenii influenți din partida liberală, s'ar opune la o asemenea căsătorie, ca și d. de Canovato, care a condamnat-o în numele partidei conservatoare.

„El Imparcial“ și toată presa independentă și liberală își ride de declarațiunile pretendentului. Toată lumea — țice o telegramă din Madrid — consideră aceste șgomote, ca o manoperă a partidei clericale.

Un circular al Preasfinției Sale Domnului episcop al Caransebeșului Ioan Popasu.

Prea Onoraților Părinți Protopresbiteri și Administratori protopresbiteriali, onorați preoți, sinoade, comitete și episcopii parohiale, unuților directori, profesori și învățători dela toate așezămintele și scoalele noastre confesionale și evlavioșilor creștini de ori-ce treaptă și stare din diecesa de Dumneșeu scutită a Caransebeșului!

Binecuvântare, dar și pace dela Dumneșeu Tatăl și dela Domnul nostru Isus Christos, care este în ceruri!

Una dintre trebuințele cele mai adânc și de mult simțite ale clerului, învățatorime și ale poporului diecesei noastre a Caransebeșului a fost înființarea unei tipografii și librării diecesane.

Astăzi, când se scrie cu fulgerul și se călătorește cu iuțala vântului; astăzi când numai acel popor poate compta la trăinicie și la un viitoriu mai fericit, care scie să se folosească de multele și diferitele îmbunătățiri făcute omenimei prin înaintarea artelor și a științelor; astăzi, când toți fără contrațicere recunosc principiul, că știința dă putere: între astfel de împregiurări mai era oare posibil, ca diecesa noastră să conducă tot cu mijloacele absolut insuficiente din trecut administrațiunea bisericească, a cărei sferă de activitate s'a mărit fără seamă, să reguleze conform recerințelor neîncungurabile ale timpului, în care trăim, învețământul dela diferitele așezămintele și scoale confesionale, apoi să poarte cu sumpătate manipulațiunea fundațiilor eparchiei, în fine să aplice o controlă binefăcătoare și o evidență satisfăcătoare asupra tuturor agendelor și averilor bisericești, scolare și fundamentale ale protopresbiteratelor și comunelor bisericești din diecesă?

Este evident și necontestabil, că acest scop însemnat nu se putea ajunge cu mijloacele nesuficiente, învechite, de care dispunea până acum consistoriul din centrul diecesei.

De aceea reprezentanții clerului și ai poporului credincios din diecesa de Dumneșeu scutită a Caransebeșului, adunați în Sinodul eparchial dela Dumineca Tomei din anul curinte în unanimitate au aprobat propunerea și proiectul Arhierului și al Consistoriului diecesan de a înființa lângă Consistoriu o tipografie și o librerie diecesană. Sinodul eparchial a votat speșele recerute la înființarea acestor stabilimente, fiind pătrunse de convingerea, că aceste stabilimente sunt unele dintre mijloacele cele mai puternice spre a răspândi științele și prin densele cultura, luminarea, religioșitatea și moralitatea la toți fiii diecesei.

Acum cu ajutoriul Dumneșeului părinților noștri aceste stabilimente: tipografia și libraria sunt înființate spre bucuria noastră a tuturor.

Deci fiind-că tot darul se pogoară de sus dela părintele luminilor, înainte de toate chiamăm bine-

cuvântarea și ajutoriul Atotputernicului Dumneșeu asupra acestei întreprinderi și incredințându-o scutului seu preainalt, totdeodată exprimăm recunoștința și mulțumita noastră tuturor acelor bărbați luminați și devotați binelui și prosperării bisericești și scoalei noastre, cari au conlucrat la ajungerea nobilului scop.

Rămâne acum, ca pe aceste tinere așezămintele tipografia și libraria diecesană, care sunt creațiunea noastră și proprietatea clerului și a poporului din diecesă, să le cultivăm și să le sprijinim ca ele chiar în interesul nostru propriu, să înflorească, și să prospereze.

De aceea venim a pofti și a ruga ferbinte pe prea onorații părinți protopresbiteri și administratori protopresbiteriali, pe onorați preoți, sinoade, comitete și episcopii parohiali, pe domni directori, profesori și învățători ai institutelor și scoalelor confesionale, mai departe pe toți literații și cărturarii noștri de ori-ce condițiune și stare, în fine pe bunul nostru popor primitoriu de tot ce este bun, nobil și folositoriu, ca toți acești factori puternici, cari conlucrau, deosebiți și îmbrățișate cu căl'ură și să pârtimească întreprinderea noastră.

Așteptăm deci cu deplină încredere dela toți, ca toate trebuințele de tipărituri, formularie, proto-coale, cărți permise prin legi și ordinațiuni, hârtia etc. le vor procura dela înființata tipografia și libraria diecesană, cu atât mai vârtos, că prețurile vor fi modice, ca să profitul material — căci cel spiritual nici nu'l putem prețui — se va întrebunța la timpul seu, earăș numai pentru scopuri mai înalte bisericești și scolare, ale clerului și poporului dreptcredincios român diu eparchia Caransebeșului.

În fine nu putem face cu deosebire atentă pe onorata preoțime, sinoade, comitete și episcopii parohiale, pe care și pe onorabilul personal didactic la împrejurarea, că în privința prețurilor și altor detaiuri vor urma din partea Consistoriului diecesan încunoștințări din cas în cas prin circularie separate, și că cu conlucrarea organelor consistoriale, apoi a personalului didactic dela institutele noastre teologice și pedagogice diecesane și a altor bărbați literați cu încredințarea scolară, economice și literare, a foaii bisericești, școlară, economică și socială, a a cărei programă se va publica în decursul lunei lui Decembre a. c.

Împărtașind la toți binecuvântarea noastră archierească sum

Caransebeș, în 30 Novembre 1885.

Al D. Voastre

voitoriu de bine

Ioan Popasu m. p.,
episcop.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Român.“

A treia serată literară în Brașov. — Prelegerea dlui Dr. George Baiulescu: „Despre nutrire.“

Brașov, 8 Decembre 1885. Dnule Redactor! În fața unui prea numeros auditoriu de dame și în parte mai mică și de bărbați a fost ținută a treia prelegere literară a femeilor române din Brașov, Joi în 5 ale curente. Zelosul și stimabilul nostru medic de aici dl Dr. George Baiulescu a implinit o lacună dintre cele mai simțite în programul acestor prelegeri prin desvoltarea te-

mei „Despre nutrire.“ Între însemnatele condițiuni ale unei adevărate educațiuni a mamelor noastre se cuprinde și cunoscința, cât de temeinică, a condițiilor, prin cari se susține, ameliorează și întărească sănătatea corpului nostru. Nu e mirare deci pentru ce a fost publicul nostru atât de avid pentru ascultarea unei astfel de materii, ceea ce s'a putut vedea de acolo, că sala cea mare a gimnasiunului se părea a fi cu totul și tot prea mică pentru încăperea unui public atât de numeros și ales. Tema a stîrnit interes în public; acesta a fost potențat mai mult prin dibăcia și măiestria, cu care a fost desvoltată și împărtașită. Cu mult de mai mare însemnată este această materie, decât să rămână nerelevantă, de aceea me voi încerca — întru cât îmi vor permite puterile — a prezenta la acest loc în liniamente foarte generale materia preleasă de dl Dr. G. Baiulescu, căci în sine de altfel este foarte copioasă.

Nutrirea corectă și corespunzătoare — țice D-sa, constituie condiția cardinală pentru susținerea unei stări întregului nostru organism. Ignorând această condițiune, ori-ce altă măsură, luată pentru susținerea sănătății, rămâne fără de nici un rezultat. Dela nutrirea corectă și corespunzătoare atâră nu numai bunăstarea noastră trupească, ci chiar și dispoziția sufletească, aptitudinea și pofta de a lucra.

Calitatea, cantitatea și raportul combinațiilor sunt tot atâtea măsuri, cari trebuie observate la nutrire. Un fel trebuie nutrit copilul, și altfel omul crescut, un fel omul gras și altfel omul slab, omul sănătos și omul bolnav.

Aici se descrie în general însemnată și diferența nutrirei fie-căruia din casurile numărate. Întră după aceea în adevărata materie a temei luate. Modul desvoltării este foarte inductiv și ușor de înțeles cu toată greutatea, ce o aduce cu sine astfel de lucrare, care se poate comunica numai în termeni științifici și nici decum în cuvinte populare.

Materia organică, din care constă corpul nostru este supusă la o schimbare continuă în urma arderei sau oxidațiunii, ce se petrece în țesăturile organismului nostru.

Oxidațiunea produsă prin respirațiune dă nasceră căldurii animalice în toate organele țesăturilor vii ale corpului nostru. Prin funcțiunile diferitelor organe corporale, atât la lucrări mecanice cât și spirituale, producerea căldurii crește și în proporțiune cu aceasta se consumă continuu o parte a materiei din substanțele trebuincioase și în urma acestor perderi s'ar ruina organismul corpului, dacă nu am căuta să înlocuim perderile acestea, prin substanțe introduse din afară. Aceasta se întâmplă prin nutrire.

Materiile ce trebuie introduse cu nutrirea sunt materiile ce compun corpul nostru; trebuie deci să cunoaștem materiile, cari compun corpul nostru. Din espunerile dlui disertator aflăm, că corpul nostru în esență constă din 8 substanțe: oxigen, nitrogen, apă, acid carb., câteva substanțe minerale, albuminate, zahar și grăsimi.

Mai departe se explică însușirile, însemnată și combinațiunile diferitelor elemente chimice ale corpului omenesc; dintre acestea amintesc câteva mai bătătoare la ochi: omul inspiră în 24 de oare și preste 500 de litre de oxigen, — espiră la 450 de litre de acid carbonic; apă se află în corpul omenesc ca la 60 %.

Soră, soră draga mea-re,
Ducem'aș să am putere,
Dar țiganca m'a legat,
De un stîlp m'a ferecat...

Într'aceste sosii și craiul acasă. Țiganca îmbrăcată în hainele crăiesei zăcea pe pat și se vâeta că nu poate de beteagă. Craiul, creșdend că e crăiasa lui, o întreață ce o doare, să meargă după doftori, dar țiganca 'i spune, că ea nu se mai scoală, până va mânca carne din cerbul cel cu coarne de aur.

D'apoi cum? să omor eu pe cumnatul Tirion, pe frate-t'oi?

Omorî-l, bărbate dragă, poruncesce la pușcași să'l pusece, că de nu mânanc carne din el, tot me prăpădesc!

Și craiul, ca să se tămăduiască, porunci pușcașilor să meargă să impusece cerbul. Ci când se apropiară de el, el așa cânta de jalnic:

Soră, soră Tiriană!
Vino și-ți fă o pomană,
Scoate-me dela pușcași,
Că de nu mor mintenaș...

Și Tiriana auți glasul cerbului, și 'i răspunse în cântec:

Frate, frate, suflet dulce,
La tine nu me pot duce,

Că-s în apă aruncată
Și pe mine stă o peatră,
Numai cât nu-'s înecată!...

Aușdînd pușcașii cântecele acelea, îi lovî mila și nu vrură să impusece cerbul. Deci țice țiganca cătră craiul: trimite măcelarii să 'l belească, să mănanc carne din el, că de nu tot mor. Și trimise craiul pe măcelari să belească cerbul,

Dar cerbul când mi-i zărea
Se isbea și se plângea:
Soră, soră, suflet drag,
Eși afară, eși din lac,
Eși afară și me scoate,
Soră dragă, dela moarte....

Dar soru-sa ear îi răspunde:

Frate dragă, suflet dulce,
La tine nu me pot duce,
Că's în apă aruncată
Și pe cap îmi stă o peatră,
Numai cât nu-'s înecată.

Și măcelarii aușdîră tênguirile cerbului și și glasul din apă, și li se făcură milă de cerb, și nu l'beliră, ci spusără craiului toată întâmplarea. Craiul numai decăt merse înlăuntru și se uită mai bine la crăiasa lui cea beteagă, adecă, aceea era țiganca,

deci i porunci iute să-i spună unde-i e crăiasa și cum cutează să facă un lucru ca acela? Dar țiganca hoată, răspunse numai decăt craiului.

Înălțata crăeasă s'a jucat cu luntrea pe loc și s'a înecat, apoi eu am gândit să nu-ți spun nimic, fără să me îmbrac în hainele ei și să me fac crăiasă de voi putea, că tot am trăit noi bine odată....

Craiul porunci de deslegară cerbul, ear acela în fuga mare merse la lac și scormoni cu coarnele până dădu de soru-sa și o scoate de asupra apei, apoi i deslegară oamenii peatra dela grumași și în scurtă vreme fu eară sănătoasă, ca mai nainte și spuse craiului toată întâmplarea.

Craiul apoi porunci de legară pe țiganca de coadele la doae iepe sirepe, și pe una o mână într'o parte, ear pe alta în altă parte, de făcură tot mii de bucățele din ea.

Craiul cu crăiasa apoi au trăit de aci în colo multe zile albe, dar s'or fi stens și ei acum, că e mult de atuncea; despre cerb însă n'am mai aușdit nimic.

Analizând substanțele, cari ne servesc ca nutrimenț, aflăm, că nici un product al naturii nu conține în proporțiuni suficiente toate substanțele nutritoare, cari se recer la susținerea integrității corpului nostru; singur laptele concentrat de aceste materii într'un raport mai corespunzător, dar pentru oamenii crescuți nici acesta nu este de ajuns ca hrană, ear dacă totuș s'ar folosi acesta exclusiv pentru nutriție, ar trebui să consume un om pe zi preste 5 litre. Suntem deci necesitați a combina diferite nutrimențe, pentru ca să ne completăm hrana și prin aceasta să ne putem susține viața. Nutriția exclusiv numai cu un fel de substanțe omoară ori-ce vietate de pe pământ; așa d. e. un câne nutrit numai cu zahăr slăbește foarte tare în timp de 2—4 săptămâni și în urmă nu 'i mai place de loc această unică mâncare și moare; tot așa pășesc, dacă îi dăm numai grășime, ori numai substanțe albuminate etc. Aici ne aduce exemple, prin cari ne arată, că experiența ne-a dictat unele obiceiuri, cari corespund pe deplin cu legile nutriției.

Săteanul știe, că la o bucată de carne îi trebuie o bucată de pâne ori cartofi, la un blid de fasole o bucată de slănină etc. Ne-a spus și ce urmări are lipsa totală de hrană. Dacă nu introducem în stomach nici o materie nutritoare, grășimea, mușchii și toate țesăturile corpului servesc ca material de ardere la întreținerea proceselor, ce continuă a săvârși toate organele corpului; individul se consumă pe sine însuși; țesăturile organismului se scad, puterile și greutatea lui se reduc în măsură considerabilă, până ce în cele din urmă ne mai având material combustibil, îi încetă toate funcțiunile organice, — moare. Simțământul de foame îl putem domoli până la un grad oare care, dacă introducem în stomach vre o materie, fie chiar nemistuibilă, bunăoară paie ori hârtie, deși nu ne putem susține viața. Detrăgându-se unui individ pe lângă mâncare și apa, chinul foamei devine și mai nesuportabil, unul ca acela moare mai repede, în cele mai grele chinuri produse prin sete.

Individul moare, când a pierdut din greutatea lui 4 din 10 părți.

Cu cât sunt mai iuți procesele vitale ale unui individ, cu atât se prăpădește mai repede în urma inanității sau de foame.

Omul trăiește fără hrană 14—21 de zile, dându-i însă și apă o duce până la 41 de zile. Câinii mari mor de foame abia după 4 săptămâni; păsările după 9 zile, ear broasca după 9 luni de zile.

La nutriția completă se recer și substanțe minerale, cari le introducem în combinațiune cu alte materii; un singur mineral — sarea — o folosim singuratică. Lipsa sării în mâncare poate fi nesimțită numai la cei ce se nutresc exclusiv cu substanțe animale, pe când la cei ce se nutresc cu vegetale, sarea e indispensabilă. Niște proprietari mari în Russia n'au mai voit a mai da sare lucrătorilor lor din motive de cruțare; urmarea a fost, că acestia s'au bolnăvit și n'au mai putut lucra; în urmă au fost siliți domnii a se supune necesității și a da earăș sare lucrătorilor. La noi avem asemenea o dovadă eclatantă despre foloasele întrebuințării sărei; — animalele domestice ling sarea cu multă lăcomie și atunci le merge bine, sunt frumoase, grase, viguroase și carnea lor mai fragedă și mai bună, pe când, dacă nu le dăm sare, slăbesc și degenerază.

Modul de nutriție se află în strictă atârănare și de condițiunile climatice. În regiuni călduroase priese mai bine bucatele vegetale, pe când în cele recoroase nutrimentul principal al omului trebuie să'l formeze carnea.

Nutriția compusă din ambe aceste două feluri de substanțe, este cea mai corespunzătoare.

Substanțe albuminoase (cari constituie partea cea mai însemnată a nutrimentului nostru) în măsură mai mare se află în: brânză, leguminoase (linte, mazere, fasole), carne, făină, pâne etc.

Sunt multe din materiile folosite la nutriție, cari nu ajută la edificarea corpului nostru; le întrebuințăm însă cu toate acestea, căci favorizează încât-va procesele de mistuire, astfel sunt: ceai, cafea, beuturile alcoolice, vin, piper, ardei, scorțișoară, muștar, șofran, cuișoare ș. a. Aceste substanțe sunt însă folosite numai, dacă sunt folosite cu moderațiune; ori ce abus cu ele are influință destructoare.

Aici arată dl disertant, prin câte procese trebuie să treacă nutrimențele, pentru ca să fie prefăcute, cum se ăice, în carne și sânge.

Mai întâi trebuie să mistuim nutrimențele apoi se pot absorbi de sânge și asimila în trup. După aceea descrie în special organele aparatului digestiv: gura cu anecsele ei, esofagul, stomachul și așa mai departe.

La stomach s'a oprit mai mult; a arătat for-

marea sucului gastric, apoi diferitele experimente ciudate pentru constatarea funcțiunilor sucului gastric, mai departe rezultatul diferitelor cercări de a produce suc gastric pe cale măiestrită și a produce mistuire măiestrită — toate lucruri, cari la auzul celor, ce nu s'au ocupat special cu ele, stărnesc uimire pentru progresele, la cari a ajuns știința.

Se aude vorbindu-se despre bucate ușoare și grele de mistuit. Eată scala, ce ni-o împărtășește dl disertant în privința aceasta: Urezul se mistue mai iute, — într'o oară; păstravii și vênatul de căprioară într'o oară și jumătate; laptele în două oare și jumătate; carnea de bou, de vițel și de berbec în 3 oare. Mâncare consumată în cantitate suficientă poate fi mistuită mai repede, pe când, dacă se încarcă stomachul prea tare, mistuirea se îngreuiază, se întârzie sau produce indigestiune. Cărnurile și substanțele făinoase sunt preste tot mai ușoare de mistuit, pe când substanțele vegetale de multe ori trec prin stomach nemistuite. La unele animale, cu cari s'a experimentat, s'au aflat în stomach adeseori materii vegetabile nemistuite chiar și după 22 de oare. Substanțele, cari conțin ulei sunt grele de mistuit; carnea pescilor preste tot e grea de mistuit; cea mai grea bucată de mistuit este oul fert tare.

Urmează descrierea celorlalte sucuri: ferea și sucurile intestinale, precum și destinațiunile lor.

În fine într'o reprivire generală asupra materialului dezvoltat până aci, mai completează și clarifică unele norme de nutriție prin niște exemple practice, așa d. e. pe lângă cele espuse omul trebuie să varieze bucatele, să le împartă pe zi în anumite porțiuni și să mănânce cu răgaz, dacă vrea să se ușureze mistuirea, asimilarea și celelalte procese ale digestiunii. — Acestea sunt comunicările generale despre nutriție; cu altă ocaziune va urma analiza specială a alimentelor omului și nutriția la diferite cazuri de boală.

Ca încheiere spune dl conferențiar în câteva cuvinte calamitățile, ce stau în cale la comunicarea lucrurilor fiziologice, anatomice și igienice, căci oamenii, necunoscând de loc acest teren, au lipsă de dese explicări; terminii științifici nu-i cunosc, ear terminii populari nu există, căci această știință nu s'a popularizat încă; chiar școala are unul dintre cele mai mari defecte, căci lasă pe tinerimea studioasă aproape în totală necunoscință a structurii corpului nostru și a funcțiunilor organelor acestuia. Până aci dl conferențiar. Acum fie-mi permis a mai adauge unele modeste observări, obvenite la ascultarea prelegerii din cestiune.

Aș vorbi mai întâi despre succesul prelegerii, dar e de prisos, ba nici nu me încumet la aceasta, căci n'am cuvinte a-l caracteriza. Singur numele temei prelese încordează atențiunea omului consciu de sine, dar după ce a mai fost lucrată aceasta într'un mod, precum nu se putea aștepta mai bine, după ce a fost comunicată în limbajul fluent, flexibil și atrăgătoriu, care este propriul dlui conferențiar numit, — însemnătatea și succesul prelegerii rămâne necalculabil. Ne bucurăm din inimă, căci a făcut dl Dr. Baiu'escu un început atât de strălucit, chiar într'o materie de interes vital pentru bunăstarea individualității omenesci și așteptăm cu multă nerăbdare continuarea prelegerii promise.

În fine nu pot lăsa neamintită o mică observare haslie, carea am auzit-o vorbindu-se de unii ascultători la eșirea și împrăscierea publicului. — Viața cea lungă ce o poate duce broasca fără mâncare a stârnit admirațiunea ascultătorilor; unul dintre învățătorii de față cu un oftat de doioșie și-a exprimat dorința, că i-ar plăce mult să poată sămăna în privința aceasta cu broasca. Cam originală dorința, dar — de bună seamă — că nu a provenit din vre o mulțămire a abundenței dascălilor nostri.

O calamitate pentru frumoasa instituție a acestor prelegeri literare nu o pot înăduși.

În frumoasa sală des numită se află o tribună foarte incomodă pentru prelegeri. Voind a ceti vre-o disertațiune, ca cele din cestiune, și încă seara la lumină, ar trebui sau să te pleci ca să fi mai aproape de lumină, sau — ședând pe un scaun de mărime ordinară — să te întinzi în sus spre lumină; ceea ce e foarte încordătoriu și obositoriu pentru un disertant, care și așa este destul de încordat prin rostirea înaltă a disertațiunii. Ar fi trebuit deci să se dispună de cei chemați a se face pe tribună un scaun anume întocmit spre acest scop.

Varietăți.

* După cum suntem informați avocatul de până acuma al institutului de credit și de economii „Albina“, domnul Parteniu Cosma fu ales de direc-

tor executiv la acest institut, ear la postul de secretariu creat numai acuma, s'a ales domnul Valeriu Bologa locotenent ces. reg. în regimentul pentru telegraf și căile ferate.

* (Mulțămită publică) Cu ocaziunea producțiunii literare-musicale ce s'a ținut în 30 Nov. a. c. v. în Orăștie din partea corpului învățătoresc, în memoria fericitului Andrei Baron de Șaguna, au încurs oferte marimonioase dela următorii domni:

Dr. Avram Tincu, adv. 1 fl., Dr. Ioan Mihu, adv. 3 fl., Nicolau Popoviciu, protop. 1 fl., Ioan Mihaiu, propriet. 2 fl., Aurel Popovici Bărcian, comptab. 1 fl., Nicolae Barbu, secr. mag. în pensiune 1 fl., Avram Penci, oficial la foile catastr. 50 cr., Simion Corvin, croitoriu 1 fl., dra Iosefina Colovrat, 60 cr., George Baci, comerciant 1 fl., dna Baci văduva, 80 cr., dna Teresia Csöz, 1 fl., Eugen Grecu, comerciant 50 cr., Nicolau Dubleş, notariu 1 fl., dna și dra Gutman, 1 fl. 40., Ferdinand Zentner, ospătariu 1 fl., dna Maria Boeriu, 1 fl., dna Maria Pop, 1 fl., Vasile Basarabă, inv. 40 cr., Mihail Viorel, inv. 20 cr., N. Măniuț, teolog abs. 30 cr., Absolon Corpadi, măcelariu 1 fl., George Vințian, timariu 80 cr., Ioan Lorenț, sergent 80 cr., Bucur Căproi, sergent 50 cr., Ioan Marian, ospătariu 30 cr., Ioan Lăzăroiu, econom 20 cr., Demian Adamescu, econ. 20 cr., Nicolae Schiopescu, econ. 20 cr., George Puican, econ. 20 cr., Daniil Stanciu, 50 cr., Ioan Simedru, econ. 30 cr., Ilie Romosan, econ. 30 cr., Stefan Boldor, econ. 20 cr., Nicolae Andreiu, econ. 20 cr., Nistor Bădălău, 20 cr., Dumitru Rob, econ. 30 cr., George Miluș, econ. 30 cr., Toma Presecan, econ. 20 cr., Ioan Căstean, econ. 20 cr., Ioan Melinte, econ. 20 cr.

Pe altă cale au mai contribuit: Dumitru Iosif, notariu în Beriu 1 fl., Ioan Botean, paroch gr. or. în Binținți 1 fl. și David Avramescu, paroch gr. or. în Orășcioara de sus 1 fl.

Acestor marimonioși contribuitoari corpul învățătoresc le aduce pre aceasta cale adencă mulțămită.

Venitul brut a fost după cum se poate vedea din aceasta listă 31 fl. 90 cr., din care subtrăgându-se spesele, de 14 fl. 50 cr., rezultă un venit curat de 17 fl. 40 cr., care este destinat în favorul bibliotecii școlii.

Orăștie, 9/12 1885. v.

Pentru corpul învățătoresc
George Oprea.

* (Esperiențele cu cupolele de tunuri pentru fortificarea Bucureștilor.) Eri Vineri s'au început esperiențele cu cupolele, ce vor dura 15 zile.

La oarele 11, a plecat dela gara de Nord comisiunea militară, ce are de președinte pe generalul A. Arion, împreună cu numeroșii atașati militari, cari au fost trimiși dinadins ca să asiste la aceste esperiențe.

Comisiunea a trecut la Cotroceni, și lăsând linia, care leagă cele două gări centrale, a apucat pe o linie strategică, în direcția Bolintinului, oprinduse la o distanță cam de 100 metri de cupole.

Mai întâi facem o mică descripție a acestor cupole.

Aceste cupole sunt în număr de două: una lucrată în Germania și cealaltă în Franța la Saint-Chaumont.

Cea germană, mult mai simplă, costă 190,000 fr. S'a clădit un mic turn de zidărie, peste care s'a aruncat pământ, încât să-l acopere aproape până sus. Astfel zidăria nu se zărește mai de loc, având în față numai o înălțare de pământ ca o movilă. La culmea movilei, ori mai bine la acel vârș al zidirei eșit d'asupra, vine un acoperiș sferic de metal. Această parte metalică protejeze cele două tunuri.

Zidăria fiind acoperită cu pământ, e la adăpostul ghiulelelor vrăjmașe. Numai partea metalică rămâne espusă loviturilor de tun. Trebuie însă remarcat, că scoarța de oțel e atât de groasă, încât numai când 11 ghiulele ar lovi-o în acelaș loc, ea ar fi găurită. Ca să se evite aceasta, acoperișul se mișcă, tunurile învârtindu-se cu densul. Cu modul acesta îi e cu neputință vrăjmașului să izbească mai de multe ori, tocmai în acelaș loc.

La Turela germană sunt adaptate două tunuri Krupp de 15 centimetre.

Cupola franceză e mai complexă; ea costă 230,000 franci. Partea de zidărie acoperită de pământ e ca aceea a cupolei germane. Interiorul și acoperișul însă se deosebesce mult. În interior (dela acoperiș până în fundul turelei) sunt trei caturi. Oamenii cari fac manevra șed în catul de jos.

Partea de sus se compune dintr'o placă mișcătoare, încunjurată de o cuirasă rotundă, în care sunt făcute două găuri, pentru cele două tunuri din sistemul de Bange de 15,5 centimetre.

Eri au fost vizitate cu de amăruntul cele două cupole. În cupola franceză, comisiunea compusă din oficiali români a stat mai bine de două oare. Căpitănelul francez, care e chiar descoperitoriul acestei

cupole, a făcut un lung curs, ca să se explice tot mecanismul, atât de complicat, al acestei cupole. La aceasta n'au fost față ofierii străini.

Generalul Brialmont fiind bolnav n'a putut lua parte la aceste experimente.

Eri comisia s'a ocupat aproape numai cu un singur lucru: zmucelea tunurilor. Pentru aceasta s'a tras cu tunurile ambelor turele. Mai întâi tunurile au fost încărcate cu pilituri de fer. Pe urmă din cupola germană s'a tras și cu ghiulele, dar era prea târziu, ca să mai poată trage și cupola franceză. Re-

sultatele obținute au fost escelente. Zmucelea nu se produce mai de loc.

S'a observat un lucru foarte avantajos turelei franceze. Între două lovituri de tun nu trece nici măcar o minut și jumătate, pe când cu turela germană după o primă lovitură și până să se tragă o a doua, au trecut 2 m. 43 sec.

Încă un avantaju ce'l mai are turela franceză e, că mecanismul ei nu e legat, ca în turela germană cu cuirasa. Astfel la cea germană, ori-ce stricăciune făcută cuirasei, poate să împiedice turela d'a mai funcționa.

Ași se va începe tirul, ca să se vadă precisiunea ce o pot păstra tunurile.

În curând se va începe o experiență foarte interesantă. O baterie de artilerie va trage asupra tunurilor, ca să se vadă ce stricăciuni li se pot face.

Deocamdată s'a constatat o mare superioritate a cupolei franceze asupra celei germane. „Epoca.”

Loterie.

Mercuri 23 Decembre.

Sibiu: 5 12 44 45 2

Nr. 296. [1213] 3-3 CONCURS.

Fiincă în urma concursului scris sub Nr. 439/1884 pentru întregirea parohiei de clasa a III-a din Ribicarioara de jos, protopresbiteratul Zandrului, n'a competat nici un individ calificat, prin aceasta se escrie a doua oara concurs tot pe lângă condițiunile de mai nainte: cu termin de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele sunt: Dela 94 familii câte o jumătate ferdelă (10 cupe) cucuruz sfărâmat, precum și venitele stolare staverite în sinodul parochial din 7 Iannariu 1880 cari emolumente dau suma de 260 fl. v. a.

Doritorii de a competi la aceasta parochie au de a și așterne subsemnatului suplicile lor, în termenul mai sus arătat, instruite conform statutului organic și regulamentului pentru parochii. În conțelegere cu comitetul parochial.

Brad, în 24 Novembre 1885. Vasile Damian, protopresbiter.

Nr. 368. [1215] 3-3 CONCURS.

Pentru întregirea postului de paroch din comuna Rișca cu filia Baia de Criș, protopresbiteratul Zandrului, se escrie — pe baza incuviințării Venerabilului Consistoriu ar-

chidiecesan ddo 24 Septembrie a. c. Nr. 4926 B. — concurs, cu termin de 30 zile dela prima publicare.

Emolumentele sunt:

- 1. Salariu în numerariu dela Spitalul din B. de Criș . . . fl. 40.—
2. Folosirea cimiteriului și a 2 agrii . . . " 38.—
3. Venitul stolar sistemisat de mai înainte, dela botezuri, cununii și înmormântări . . . " 96.—
4. Dela 108 familii câte 1/2 măsură (10 cupe) cucuruz sfărâmat a) 80 cr. . . " 86.40
5. Alte prestațiuni sigure la Botezul Dlui, cununa anului, dela sfestanii . . . " 40.—
6. Venite împreunate cu serviciul intern . . . " 40.—

Suma fl. 340.40 Doritorii de a competi la acest post au de a și așterne subsemnatului suplicile lor, în termenul mai sus arătat, instruite conform statutului organic și a regulamentului pentru parochii.

Brad, în 24 Novembre 1885. Vasile Damian, protopresbiter.

Nr. 5578/1885 civ. [1217] 3-3 Publicațiune.

Tribunalul din Elisabetopole aduce la cunoștința publică, că asupra cererii pro-

prietariului din Șoimușul românesc Prozman Iakab contra foștilor iobagi pentru proporționarea dreptului de cărcimărit, se va ținea pertractare la 18 Iannariu 1885 la fața locului în cancelaria comunală din Șoimușul român. La aceasta sunt invitați toți cei interesați sub urmările de pedeapsă prescise în §. 15 din ordinațiunea pentru regularea de posesiune.

Din ședința tribunalului din Elisabetopole ținută în 7 Decembre, 1885.

Nagy Lajos, president.

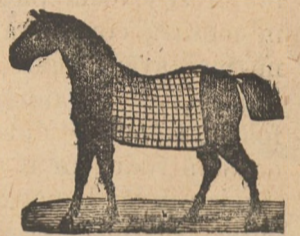
Rozgonyi, notar.

Advertisement for carbon treatment of impotence. Text: 'Putere bărbătească slăbită și perdută. Impotență. Ajutoriu sigur! Cu ajutoriul dușului de carbon pentru genitalii se poate cura or cine fără nici o urmă neplăcută, sigur și pentru totdeauna de multe ori numai în decurs de 2 zile, chiar și dacă impotența s'ar părea incurabilă și la ori-ce vârstă. — Atestate dela cei mai renumiți profesori și scrieri medicale de specialitate, cele mai călduroase recomandări medicale și miile de adrese de mulțămire din partea a multora vindecați en totul, sfătuiesc în modul cel mai neinteresat pe fie-care pacient, ca să și procure dușul de carbon, care garantează cele mai durabile succese. Complet, împreună cu îndrumarea pentru întrebuințare și părerea medicală, 5 fl 80 cr. Expediția postală discretă nu permite nimenui să observe ce cuprinde și de unde vine pachetul. Dușul de carbon c. r. privilegiat este de a se comanda la: Dr. Carl Altmann, Vienna, VI. Gumpendorferstrasse 95. [1205] 5'

Concurență înșelăciunilor comise cu învêlitoarele pentru cai! De 50 de ani există o fabrică de învêlitoare și covoare cu privilegiu ces. reg. care ne-a însărcinat pe noi, ca să punem odată capăt concurenței ce s'a pornit în ziua de azi; și spre acest scop să-i vindem fabricatele ei solide, reale și escelente, constatătoare din

Invêlitoare pentru cai numai cu fl. 1.60 o bucată; sunt mari, groase, late și foarte trainice aceste

Invêlitoare pentru cai. Ele au o lungime de 190 cm., și o lățime de 130 cm., cu borduri colorate și groase ca o scândură, de aceea întrădevăr cu nepuțință de a fi nimicite.

Le espedăm cu rambursă sau bani gata — Dilnic trimitem din aceste învêlitoare în toate părțile lunei și pretutindene sunt primite cu o deosebită plăcere, de oarece ele pot fi întrebuințate și ca cuverte de pat și mai nainte au costat de două-ori atât ca acum. Adresa: [1206] 4-4

Exportwaarenhaus „zur Austria,” Ober-Döbling, Mariengasse 31, în casa priengie.

Me rog să se observe adresa esact.

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Novembre 1885.

Table with multiple columns showing train routes (Budapesta-Predeal, Predeal-Budapesta, Budapesta-Arad-Teuș, Teuș-Arad-Budapesta, Copșa mică-Sibiu) and departure times for various train types (omnibus, accelerated, passenger).

Nota: Numerele cele grase înseamnă oarele de noapte.